

Regeringens proposition

2000/01:43

Ändringar i Atomansvarighetslagen

Prop.
2000/01:43

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 november 2000

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas frågan om ett utökat skadeståndsansvar för innehavare av atomanläggningar. Regeringen anser att skadeståndsansvaret i första hand bör bäras av kärnkraftsindustrin. Ett obegränsat ansvar bör därför införas så snart som möjligt. Ett så långtgående ansvar strider dock mot den nuvarande lydelsen av Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område.

I avvaktan på att Pariskonventionen revideras – ett arbete som pågår – föreslår regeringen att det högsta belopp som innehavaren av en atomanläggning i Sverige ansvarar för skall höjas från 175 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR) till 300 miljoner SDR, vilket motsvarar omkring 3,3 miljarder kronor. Ansvarsbeloppet för innehavare av en anläggning för framställning, bearbetning och förvaring av obestrålat uran samt för transport av sådant uran bör även i fortsättningen vara 10 miljoner SDR (ca 110 miljoner kr).

Regeringen föreslår vidare en ändring av det särskilda statsansvaret enligt 31 a § atomansvarighetslagen så att det sammanlagda belopp som står till förfogande för ersättning enligt atomansvarighetslagen höjs från tre till sex miljarder kronor. I propositionen föreslås också att Sverige skall avge en förklaring i enlighet med en rekommendation av OECD:s råd. Rekommendationen avser omfattningen av det s.k. gemensamma statsansvaret, som regleras av en tilläggskonvention till Pariskonventionen.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 april 2001.

I syfte att förbereda övergången till ett obegränsat ansvar avser regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur ett obegränsat ansvar bör genomföras i atomansvarighetslagen.

Förslag till riksdagsbeslut	3
2 Förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45)	4
3 Ärendet och dess beredning	7
4 Nuvarande ordning	8
4.1 Konventioner på atomansvarighetsområdet	8
4.2 Atomansvarighetslagen	10
4.3 Atomansvarigheten i några andra länder	12
5 Utgångspunkter och inriktning	13
6 Ansvar för anläggningsinnehavare	15
6.1 Inledning	15
6.2 Obegränsat ansvar?	15
6.3 En höjning av ansvarsbeloppen för innehavare av atomanläggningar	19
6.3.1 Ansvarsbeloppet för innehavare av s.k. normalriskanläggning	19
6.3.2 Ansvarsbeloppet vid befattning med obestrålat uran	21
7 Det gemensamma statsansvaret enligt tilläggskonventionen	23
8 Det särskilda statsansvaret	24
9 Ikraftträdande	27
10 Kostnadsaspekter	28
11 Författningskommentar	28
Bilaga 1 Departementspromemorians huvudsakliga innehåll	31
Bilaga 2 Departementspromemorians lagförslag	32
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanser	39
Bilaga 4 Förteckning över deltagare vid möte i Justitiedepartementet den 8 maj 1998	40
Bilaga 5 OECD:s råds rekommendation den 26 november 1992	41
Bilaga 6 Lagrådets yttrande	44
Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 16 november 2000	45

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att regeringen avger en förklaring i enlighet med OECD:s Råds rekommendation av den 26 november 1992 angående tillämpningen av konventionen den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Paris-konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område, som den har ändrats genom tilläggsprotokoll den 28 januari 1964 och den 16 november 1982, och
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i atomanvarighetslagen (1968:45).

2 Förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45)

Prop. 2000/01:43

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Härigenom föreskrivs att 17, 31 och 31 a §§ atomansvarighetslagen (1968:45) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

För innehavare av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp motsvarande 175 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Såvitt gäller en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran. För innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

För innehavare av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp motsvarande 300 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Såvitt gäller en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran. För innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

De belopp som anges i första stycket innefattar inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

---

¹ Senaste lydelse 1995:420.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall *utges* i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 300 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas *icke* ränta eller ersättning för *rättegångskostnad*.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förstalan om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till *svenskt mynt* göras efter kursen den dag då olyckan inträffade, om *ej* för viss olycka annan dag fastställs genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till *svenskt mynt* skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första och andra styckena står till förfogande för *gottgörelse* av statsmedel enligt 29 och 30 §§ *icke förslår till ersättning* för skadorna, *nedsättes* ersättningarna och *därpå belöpande* ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket *äger motsvarande tillämpning*.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall *betalas till* i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 425 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas *inte* ränta eller ersättning för *rättegångskostnader*.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förstalan om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till *svenska kronor* göras efter kursen den dag då olyckan inträffade, om *det inte* för *en* viss olycka fastställs *en* annan dag genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till *svenska kronor* skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första och andra styckena står till förfogande för *ersättning* av statsmedel enligt 29 och 30 §§ *inte räcker för att ersätta* skadorna, *sätts* ersättningarna och *räntan på ersättningarna ned* med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket *tillämpas också i fråga om dessa ersättningar*.

² Senaste lydelse 1982:1275.

Åvilas ansvarighet för en atomskada innehavare av atomanläggning här i riket och förslår det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall *utges* enligt 17 § första stycket och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen *icke* till full ersättning för uppkommen skada, *utges* ytterligare ersättning för skada som har uppkommit

a) här i riket,

b) i Danmark, Finland eller Norge,

c) annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller

d) på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket *utgår* också för skada i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen i samma mån som ersättning i denna stat skulle *utgå* för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall *utges* i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till *tre* miljarder kronor. I beloppet inräknas *icke* ränta eller ersättning för *rättegångskostnad*.

Är en innehavare av en atomanläggning här i landet ansvarig för en atomskada och *räcker* det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall *betalas* enligt 17 § första stycket och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen *inte* till full ersättning för uppkommen skada, *betalas* ytterligare ersättning för skada som har uppkommit

a) här i landet,

b) i Danmark, Finland eller Norge,

c) annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller

d) på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket *betalas* också för skada i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen i samma mån som ersättning i denna stat skulle *betalas* för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall *betalas till* i följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt *ett* sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till *sex* miljarder kronor. I beloppet inräknas *inte* ränta eller ersättning för *rättegångskostnader*.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2001.

---

³ Senaste lydelse 1982:1275.

Enligt 17 § atomansvarighetslagen (1968:45) är en innehavare av en atomanläggning ersättningsansvarig för atomskador upp till 175 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR) vilket motsvarar ca 1,9 miljarder kr. Detta belopp gäller sedan den 1 juli 1995 (prop. 1994/95:134, bet. 1994/95:LU25, rskr. 1994/95:304). Ansvarsbeloppet skall enligt 22 § samma lag vara täckt av en försäkring som anläggningsinnehavaren skall ta och vidmakthålla. Om det belopp för vilket anläggningsinnehavaren är ansvarig inte räcker till för att täcka de uppkomna skadorna, betalas enligt atomansvarighetslagen kompletterande ersättning av statsmedel.

Lagutskottet har vid ett flertal tillfällen framhållit det angelägna i att regeringen följer utvecklingen på försäkringsmarknaden och efter hand som förhållandena medger ett ökat ersättningsansvar för anläggningsinnehavarna återkommer till riksdagen med förslag (bet. 1991/92:LU12 s. 6, 1991/92:LU29, 1992/93:LU39 och 1994/95:LU25). Frågan om anläggningsinnehavarens ansvar har också uppmärksamats i 1997 års energipolitiska överenskommelse mellan socialdemokraterna, centerpartiet och vänsterpartiet. Där uttalas att partierna är eniga om att anläggningsinnehavarnas ersättningskyldighet bör utökas (prop. 1996/97:84 s. 11).

Genom beslut den 17 oktober 1996 förordnade Justitiedepartementet f.d. kammarrättslagmannen Harald Dryselius att utreda vissa frågor rörande ersättningsansvar för atomskador. Utredarens överväganden och förslag till lagändringar redovisades i promemorian *Ändringar i atomansvarighetslagen* (Ds 1997:55). I promemorian föreslogs bl.a. att ansvaret för innehavare av atomanläggning i Sverige skulle vara obegränsat och att innehavaren skulle vara skyldig att ta och vidmakthålla en ansvarsförsäkring till ett belopp om lägst 300 miljoner SDR.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. De lagförslag som lades fram i promemorian återges i *bilaga 2*.

Promemorian remissbehandlades under vintern 1997/98. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Regeringskansliet (hos Justitiedepartementet, dnr Ju97/2996). En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*.

Justitiedepartementet inbjöd i maj 1998 företrädare för bl.a. kärnkraftsindustrin och försäkringsbranschen till ett möte om de frågor som behandlas i denna proposition. En förteckning över deltagarna vid mötet finns i *bilaga 4*.

Justitiedepartementet har vidare haft fortlöpande kontakter med Svenska atomförsäkringspoolen.

Representanter för Svenska atomförsäkringspoolen, Sydkraft AB och Vattenfall AB uppvaktade företrädare för Justitiedepartementets politiska ledning den 23 november 1999.

En rekommendation antagen av OECD:s Råd den 26 november 1992 angående vissa atomansvarighetsfrågor finns i *bilaga 5*. En inofficiell översättning till svenska finns parallellt vid den engelska texten av rekommendationen.

I denna proposition behandlar regeringen frågor om ansvar för innehavare av atomanläggningar och supplerande ersättning av statsmedel.

Regeringen beslutade den 12 oktober 2000 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslaget. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*. Lagrådsremissens lagförslag stämmer överens med propositionens. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

4 Nuvarande ordning

4.1 Konventioner på atomansvarighetsområdet

Det finns för närvarande tre konventioner i kraft på atomansvarighetsområdet. Dessa är Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område (Pariskonventionen), dess tilläggskonvention (även kallad Brysselkonventionen) och Wienkonventionen om skadeståndsansvar för atomskada.

Pariskonventionen och *tilläggskonventionen* har arbetats fram inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Konventionerna, som antogs år 1960 och 1963, syftar till en enhetlig regional reglering av atomansvarighetsfrågorna i Västeuropa. Konventionerna med ändringsprotokoll antagna 1964 och 1982 finns intagna i prop. 1968:25 respektive prop. 1981/82:163 samt i Sveriges överenskommelser med främmande makter (SÖ 1968:17–20 och SÖ 1983:31–32). Sverige har tillträtt båda konventionerna. Förutom av Sverige har Pariskonventionen tillträtts av Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Nederländerna, Norge, Portugal, Spanien, Storbritannien, Turkiet och Tyskland. Av dessa länder är samtliga utom Grekland, Portugal och Turkiet också anslutna till tilläggskonventionen. Inom OECD handläggs för närvarande en ansökan av Slovenien om tillträde till Pariskonventionen.

Pariskonventionen bygger på följande fyra grundläggande principer: 1) ansvaret för atomskador är strikt, 2) ansvaret kanaliseras till anläggningsinnehavaren, 3) ansvaret skall vara begränsat till beloppet och i tiden samt 4) ansvaret skall vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk säkerhet. Enligt artikel 7 i konventionen skall anläggningsinnehavarens ansvar bestämmas till 15 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR), vilket motsvarar ca 165 miljoner kronor. Beloppet får sättas högre eller lägre men får inte understiga 5 miljoner SDR. Enligt artikel 10 måste innehavaren ha en försäkring eller annan ekonomisk garanti som täcker det ansvarsbelopp som har bestämts i enlighet med artikel 7.

Ansvarsbeloppet för anläggningsinnehavare har kommit att variera kraftigt mellan de stater som är parter till Pariskonventionen. Vissa stater har höjt nivåerna med betydande belopp medan andra stater har kommit att ligga kvar i närheten av de miniminivåer som konventionen anger (jfr avsnitt 4.3). Mot denna bakgrund antog OECD:s atomenergiorgan NEA (Nuclear Energy Agency) år 1990 en rekommendation enligt vilken konventionsstaterna bör sträva efter att höja anläggningsinnehavarnas ersätt-

ningsansvar till 150 miljoner SDR, vilket vid tiden för antagandet av rekommendationen motsvarade 1 200 miljoner kr.

Pariskonventionen är för närvarande föremål för en omfattande översyn. De huvudfrågor som behandlas under den pågående revideringen gäller bl.a. konventionens geografiska tillämpningsområde, ansvarsbelopp, obegränsat ansvar och definitionen av begreppet "atomskada". Såvitt gäller frågan om obegränsat ansvar råder för närvarande enighet om att det i konventionen skall införas en regel som möjliggör för konventionsstaterna att ålägga anläggningsinnehavare ett obegränsat ansvar. Revideringsarbetet beräknas vara slutfört under år 2001.

Enligt tilläggskonventionen betalas kompletterande ersättning av statsmedel om ansvarsbeloppet enligt Pariskonventionen inte räcker till full ersättning åt de skadelidande. Bestämmelserna i Pariskonventionen gäller även beträffande ersättningar som utgår enligt tilläggskonventionen, om inte annat uttryckligen anges.

Ersättning enligt Pariskonventionen och tilläggskonventionen utgår med sammanlagt högst 300 miljoner SDR per olycka. Detta maximibelopp är indelat i tre steg. Anläggningsinnehavarens ansvar utgör det första steget. Andra steget utgör intervallet mellan anläggningsinnehavarens ansvar och 175 miljoner SDR och betalas av den stat där anläggningsinnehavarens anläggning är belägen. Till det tredje steget, som utgör intervallet mellan 175 miljoner SDR och 300 miljoner SDR, och alltså uppgår till 125 miljoner SDR, skall de stater som är anslutna till tilläggskonventionen (s.k. Brysselstater) gemensamt betala efter en särskild formel. Till 50 procent av det erforderliga beloppet skall staterna bidra i förhållande till sin bruttonationalprodukt, medan bidraget till de återstående 50 procenten fördelas i förhållande till staternas respektive kraftproduktion (baserad på kärnteknik) uttryckt i s.k. termisk effekt. Sveriges bidrag skulle uppgå till omkring en tjugondel av det totala beloppet eller 6,75 miljoner SDR (ca 74 miljoner kr).

OECD:s råd antog under år 1992 en rekommendation som innebär att de stater som är anslutna till tilläggskonventionen skall avge en förklaring i en underrättelse till konventionens depositarie. Staterna skall förklara att om lagstiftningen i en Brysselstat ålägger anläggningsinnehavare ett ansvarsbelopp som överstiger 175 miljoner SDR för varje olycka, skall de övriga staterna inte åberopa artikel 3 i konventionen för att vägra att bidra upp till 125 miljoner SDR för att täcka en atomskada som överstiger 300 miljoner SDR. Rekommendationen beskrivs närmare i avsnitt 7.

I slutet av år 1999 påbörjades ett arbete med att revidera Brysselkonventionen. Vid denna revidering behandlas bl.a. frågorna om vilka stater som skall kunna tillträda konventionen, ersättningssystemets uppbyggnad, ersättningsbeloppens storlek och grunderna för beräkningen av staternas bidrag till det gemensamma statsansvaret. Arbetet beräknas kunna avslutas under år 2001.

Wienkonventionen, som har utarbetats inom Förenta Nationernas atomenergiorgan IAEA, antogs år 1963. Den bygger på samma grundprinciper som Pariskonventionen. I april 1999 hade 32 stater tillträtt Wienkonventionen. Ingen av dem är samtidigt part till Pariskonventionen. I september 1997 antogs ett tilläggsprotokoll till Wienkonventionen. Genom detta

tilläggsprotokoll har omfattande ändringar gjorts i konventionen bl.a. i fråga om skadebegrepp och ansvarsbelopp. Tilläggsprotokollet har ännu inte trätt i kraft.

Den 21 september 1988 undertecknades i Wien ett protokoll rörande tillämpningen av Wienkonventionen och Pariskonventionen (det s.k. gemensamma protokollet, se prop. 1991/92:31 och Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 1992:2). Protokollet länkar samman de båda ersättningssystemen. Detta sker genom att det geografiska tillämpningsområdet för de båda konventionerna utvidgas till att omfatta skador även i en stat som hör till det andra konventionssystemet. På så sätt blir skador som inträffar i en stat som tillhör Pariskonventionen ersättningsgilla enligt Wienkonventionen, om den skadeorsakande anläggningen är belägen i ett land som har tillträtt den sistnämnda konventionen, och vice versa. Genom protokollet har således öppnats en möjlighet för flera skadelidande att få sina skador ersatta.

En fjärde atomansvarighetskonvention är en i september 1997 antagen konvention om supplerande ersättning för atomskada (*Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage*), som har utarbetats inom IAEA. Konventionen, som innehåller bestämmelser om ersättning av statsmedel, har ännu inte trätt i kraft.

4.2 Atomansvarighetslagen

I Sverige regleras ansvaret för skador som uppkommer till följd av atomolyckor i atomanläggningar – t.ex. kärnkraftsreaktorer och anläggningar för framställning eller behandling av atomsubstanser eller för förvaring av sådana substanser – och under transport av atomsubstanser av atomansvarighetslagen (1968:45). Denna lag bygger på Pariskonventionen och tilläggskonventionen.

I atomansvarighetslagen är anläggningsinnehavarens ersättningsansvar för närvarande bestämt till 175 miljoner SDR för varje olycka. För en anläggning som är avsedd enbart för framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran samt vid transport av sådant uran är ansvarsbeloppet 10 miljoner SDR. Ansvaret skall vara täckt av en försäkring. Regeringen, eller en myndighet som regeringen bestämmer, kan befria anläggningsinnehavaren från försäkringsskyldigheten om anläggningsinnehavaren ställer godtagbar ekonomisk säkerhet för sina förpliktelser och sörjer för regleringen av inträffade skador (27 § andra stycket). Som exempel på sådan ekonomisk säkerhet anges i förarbetena bankgaranti och deposition av värdehandlingar (SOU 1959:34 s. 53, SOU 1962:14 s. 82 f. och prop. 1968:25 s. 147 f.). Ersättningsbeloppen har senast övervägts år 1995 då anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp höjdes från 1 200 miljoner kr till 175 miljoner SDR (prop. 1994/95:134, bet. 1994/95:LU25, rskr. 1994/95:304, SFS 1995:420).

Ersättningsansvaret enligt det första ersättningssteget (se avsnitt 4.1) omfattar även skador som har uppkommit i andra stater än konventionsstater, förutsatt att olyckan har inträffat i Sverige (3 §). Regeringen kan enligt samma stadgande bestämma att anläggningsinnehavarens ansvar inte skall omfatta skador i en stat som inte är konventionsstat, om inte er-

sättning i den staten skulle ha betalats för en skada i Sverige (reciprocitetsprincipen). Regeringen har dock inte utnyttjat denna möjlighet.

Genom den senaste höjningen av det ansvarsbelopp som gäller för anläggningsinnehavare har det andra ersättningssteget – statsansvaret upp till 175 miljoner SDR – förlorat sin betydelse i Sverige.

Enligt den bestämmelse som ansluter till tilläggskonventionens tredje ersättningssteg betalas ersättning för skador som har uppkommit i Sverige eller i andra stater anslutna till Brysselkonventionen (s.k. Brysselstater, se ovan) eller på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerade i Sverige eller någon annan Brysselstat. Vidare ersätts skador som har uppkommit på eller över det fria havet i andra fall, om skadan har tillfogats en Brysselstat eller en medborgare i en sådan stat, varvid dock ersättning för skador på fartyg eller luftfartyg betalas endast om fartyget vid tiden för atomolyckan var registrerat i en Brysselstat (29 §).

Utöver de ersättningsregler som har föranletts av Pariskonventionen och tilläggskonventionen (17 och 28–31 §§, jfr föregående avsnitt) infördes 1982 ett fjärde ersättningssteg i atomansvarighetslagen. Enligt detta skall staten, i de fall en anläggningsinnehavare här i landet är ansvarig och de ersättningar som utgår enligt första–tredje ersättningsstegen inte räcker till för att ersätta uppkommen skada, betala ersättning upp till 3 miljarder kronor (31 a §). Även ersättningen enligt det fjärde steget är underkastad vissa inskränkningar. Svenska statens ansvar omfattar bara skador i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt skador som har uppkommit ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerade i något av dessa länder. Därutöver ersätts skador som svenska medborgare eller svenska juridiska personer har lidit, oavsett var skadan har inträffat. Även skador i en annan Brysselstat ersätts, dock endast enligt reciprocitetsprincipen.

Värdeutvecklingen på den särskilda dragningsrätten har lett till att maximibeloppet i steg tre överstiger vad som kan betalas ut enligt det fjärde ersättningssteget. Det innebär att någon ersättning för närvarande inte kan betalas ut enligt detta ersättningssteg.

Om det, efter att en atomolycka har inträffat, visar sig att det ansvarsbelopp som gäller enligt första–fjärde stegen inte räcker till ersättning för uppkommen skada, bereds ersättning av statsmedel enligt grunder som bestäms i en särskild lag (33 §). Någon viss ersättningsnivå garanteras inte genom bestämmelsen. Bestämmelsen är inte begränsad till fall då skador har uppkommit i Sverige eller har orsakats av en atomolycka för vilken innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvarig (prop. 1981/82:163 s. 50–51 och s. 65).

Sammanfattningsvis gäller för närvarande följande ersättningsbelopp i Sverige. (Belopp som har bestämts i SDR anges omräknade till svenska kronor. Beräkningen utgår från att 1 SDR motsvarar 11 kronor.)

Steg 1 (inom vilket steg 2 ryms)	Anläggningsinnehavaren	0–1 925
Steg 3	Gemensamt av samtliga stater som är anslutna till tilläggskonventionen	1 925–3 300
Steg 4	Svenska staten	–3 000

4.3 Atomansvarigheten i några andra länder

Enligt en sammanställning som har gjorts av OECD:s atomenergiorgan NEA i mars 1999 uppgår gränserna för anläggningsinnehavarnas ansvar till följande belopp, såvitt gäller det ansvar som skall vara täckt av försäkring eller på annat sätt garanterat, i de stater som är anslutna till Pariskonventionen.

	<i>Försäkrat eller garanterat belopp</i>	<i>SEK</i>	<i>SDR</i>
Nederländerna	750 milj. NLG	3 miljarder	285 milj.
Finland	175 milj. SDR	1,9 miljarder	175 milj.
Sverige	175 milj. SDR	1,9 miljarder	175 milj.
Storbritannien	140 milj. GBP	1,8 miljarder	165 milj.
Spanien	25 miljarder ESP	1,3 miljarder	125 milj.
Belgien	4 000 milj. BEF	881 milj.	80 milj.
Frankrike	600 milj. FRF	810 milj.	75 milj.
Norge	60 milj. SDR	660 milj.	60 milj.
Danmark	60 milj. SDR	660 milj.	60 milj.
Italien	7 500 milj. ITL	34,5 milj.	5 milj.

I *Belgien* har regeringen utarbetat ett förslag till höjning av ansvarsbeloppet till 12 miljarder belgiska franc (ca 200 miljoner SDR). Ändringen är tänkt att träda i kraft den 1 januari 2001.

I *Tyskland* gäller sedan år 1986 att ansvaret för anläggningsinnehavare är obegränsat för atomskador som inträffar i Tyskland till följd av en atomolycka vid en tysk anläggning. Anläggningsinnehavarens ansvar skall vara garanterat intill ett belopp om 500 miljoner tyska mark (ca 2,25 miljarder kr). Om skadan överstiger detta belopp träder den tyska staten in och gottgör anläggningsinnehavaren – ersättningskravet skall alltid riktas mot denne – intill ett sammanlagt belopp om 1 miljard tyska mark (ca 4,2 miljarder kr). Den tyska staten har också ett supplerande ansvar intill detta belopp. Enligt uppgift från det tyska miljödepartementet (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit) övervägs för närvarande en höjning av kravet på finansiell säkerhet till fem miljarder tyska mark.

Japan, USA, Schweiz och Österrike, som inte är bundna av någon atomansvarighetskonvention har följande ersättningssystem för atomskador.

I *Japan* är anläggningsinnehavarens ansvar obegränsat och skall vara täckt av en försäkring eller annan ekonomisk garanti om 30 miljarder yen (ca 2,25 miljarder kr).

I *Förenta staterna* gäller för anläggningsinnehavarens ansvar en försäkringsgräns som bestäms av den tillgängliga kapaciteten på marknaden för ansvarsförsäkring, för närvarande 200 miljoner dollar (primary financial protection). Anläggningsinnehavarna är härutöver skyldiga att delta i ett särskilt ersättningsprogram (Secondary Financial Protection Program) för skador som överstiger den första nivån. Detta är ett program för riskdelning inom kärnkraftsindustrin. Genom den första och andra nivån finns sammanlagt 9,7 miljarder dollar tillgängligt för ersättning för atomskada. Om beloppet är otillräckligt för att ersätta uppkommen skada kan kongressen besluta om ytterligare ersättning.

Schweiz har ett ersättningssystem som innebär obegränsat ansvar. Ansvaret skall intill ett belopp om 700 miljoner schweiziska franc (ca 3,8 miljarder kr) vara täckt av försäkring.

Den 1 januari 1999 trädde en ny atomansvarighetslag i kraft i *Österrike*. Enligt denna är ansvar obegränsat för innehavare av atomanläggningar och för transportörer av atoms substanser. En innehavare av en atomanläggning i Österrike är skyldig att vidmakthålla en ansvarsförsäkring på minst 5,6 miljarder österrikiska schilling (ca 3,3 miljarder kr) plus en försäkring på 560 miljoner österrikiska schilling (ca 330 miljoner kr) till täckande av räntor och kostnader. För bl.a. forskningsreaktorer gäller lägre försäkringsbelopp.

5 Utgångspunkter och inriktning

Regeringens bedömning: Atomansvarighetspolitikens främsta mål är att tillgodose de skadelidandes berättigade krav på ersättning för atomskador. Ersättningsansvaret för dessa skador bör i första hand bäras av kärnkraftsindustrin. Innehavare av atomanläggningar borde därför åläggas ett obegränsat ansvar. Vidare är det nödvändigt att ansvaret är garanterat av betryggande ekonomiska säkerheter. Det är otillfredsställande att låta försäkringskapaciteten vara avgörande för ansvarsnivån. Därför bör inriktningen vara att finna en lösning där andra ekonomiska säkerheter utnyttjas som komplement till ansvarsförsäkring. Detta bör skapa förutsättningar för högre ersättningsnivåer.

Skälen för regeringens bedömning: Det främsta målet med regeringens atomansvarighetspolitik är att tillgodose de skadelidandes berättigade krav på ersättning för skada vid en atomolycka. För att kunna uppfylla detta mål är det av avgörande betydelse att det finns ett väl fungerande ersättningssystem som garanterar de skadelidande adekvat och snabb ersättning. I ett sådant ersättningssystem bör i enlighet med vad som har

uttalats i tidigare lagstiftningsärenden det ekonomiska ansvaret för atomskador i första hand bäras av kärnkraftsindustrin (se bl.a. prop. 1987/88:139 s. 8 och prop. 1994/95:134 s. 9 samt bet. 1989/90:LU29, 1992/93:LU39, 1994/95:LU25 och 1997/98:LU27). Från denna utgångspunkt borde anläggningsinnehavaren åläggas ett obegränsat ansvar. Detta är också den rådande ordningen när det gäller verksamheter med risker som är likartade dem vid kärnteknisk verksamhet, se t.ex. 11 kap. 18 § miljöbalken (ansvar för dammhaveri) och 31 kap. samma balk (ansvar för miljöskador).

I tidigare lagstiftningsärenden har ett obegränsat ansvar ansetts vara oförenligt med Pariskonventionen. Denna uppfattning uttalades senast vid 1995 års ändringar i atomansvarighetslagen (se prop. 1994/95:134 s. 9 och bet. 1994/95:LU25). Motsatt uppfattning har dock uttryckts i Ds 1997:55, Ändringar i atomansvarighetslagen. Regeringen tar därför upp denna fråga till nytt övervägande i avsnitt 6.2.

Skulle ett obegränsat ansvar anses oförenligt med Pariskonventionen bör Sverige med kraft verka för att konventionen ändras så att den tillåter ett obegränsat ansvar. Som framgår av avsnitt 4.1 pågår en översyn av Pariskonventionen och förhandlingssituationen såvitt gäller frågan om ett obegränsat ansvar ser mycket ljus ut. Skulle det ändå visa sig att denna ändring inte kommer till stånd måste regeringen överväga andra, likvärdiga, alternativ för anläggningsinnehavarnas ansvar.

Oberoende av om ett obegränsat ansvar eller andra, likvärdiga, alternativ införs, måste det skapas ekonomiska garantier som svarar mot en sådan betydande skärpning av ansvaret.

Ansvarsförsäkring är den typ av ekonomisk garanti som har kommit att utnyttjas för att säkerställa anläggningsinnehavarnas åligganden enligt atomansvarighetslagen. Vilken kapacitet som marknaden är beredd att ställa till förfogande för denna försäkringstyp har hittills varit avgörande för vilken ansvarighetsnivå som fastställts för anläggningsinnehavarna. Regeringen har kunnat konstatera att tillgänglig försäkringskapacitet för atomansvarsförsäkringar har varit oförändrad sedan i maj 1998. Svenska atomförsäkringspoolen har som förklaring till detta uppgett att kapaciteten på marknaden för atomansvarsförsäkringar har minskat det senaste året. Detta beror bl.a. på att vissa större försäkringsbolag som tidigare har ingått i poolsamarbetet avbrutit detta. Även pågående och kommande strukturomvandlingar inom försäkringsbranschen bedöms kunna påverka utvecklingen av försäkringskapaciteten negativt. Försäkringskapaciteten har således inte utvecklat sig i sådan takt som hade varit önskvärd med beaktande av de utgångspunkter för atomansvarigheten som regeringen har uttalat i det föregående. Försäkringsmarknaden kan visserligen sägas vara i hög grad reaktiv, dvs. den agerar när den vet hur den miljö som den skall verka i gestaltar sig, och det skulle därför kunna hävdas att ansvarsbeloppet skulle kunna sättas högre än vad dagens försäkringskapacitet medger, eftersom försäkringsbranschen, åtminstone efter en viss tid, kommer att tillskapa erforderlig kapacitet. Man kan dock inte bortse från möjligheten att försäkringsmarknaden, trots en anpassningsperiod, inte förmår att tillskapa erforderlig kapacitet.

Det anförda visar att det är otillfredsställande att låta försäkringskapaciteten vara avgörande för ansvarsnivån. Detta illustreras också av att

kapaciteten för sakförsäkringar möjliggör att anläggningsinnehavarna försäkrar sina anläggningar för belopp som väsentligt överstiger de nivåer som kapaciteten för atomansvarsförsäkringen medger. Därför bör inriktningen vara att finna en lösning som innebär att andra ekonomiska säkerheter kan utnyttjas som komplement till ansvarsförsäkringen.

Som anförs i avsnitt 4.2 finns möjlighet för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att befria en anläggningsinnehavare från försäkringsplikten om denne ställer betryggande säkerhet för sina förpliktelser. I förarbetena till atomansvarighetslagen anges som exempel på alternativa säkerheter bankgaranti och deposition av värdehandlingar. Några sådana säkerheter torde dock inte ha kommit till användning i praktiken. Även andra typer av ekonomiska säkerheter kan tänkas, t.ex. risk- eller katastrofobligationer. En annan möjlighet är att anläggningsinnehavarna går samman i ett s.k. poolsystem för riskfördelning.

För att skapa förutsättningar för att säkerställa högre ersättningsnivåer, bör en särskild utredare få i uppdrag att lämna förslag till ett system där ekonomiska säkerheter eller garantier utnyttjas som komplement till ansvarsförsäkringen. Regeringen återkommer till denna fråga i avsnitt 6.3.1.

6 Ansvaret för anläggningsinnehavare

6.1 Inledning

I detta avsnitt behandlas först frågan om anläggningsinnehavare kan åläggas ett obegränsat skadeståndsansvar (avsnitt 6.2). Därefter behandlas ansvarsbeloppet för innehavare av s.k. normalriskanläggningar (avsnitt 6.3.1) och i samband därmed frågan om alternativ till ansvarsförsäkring som säkerhet för anläggningsinnehavares ansvar. Slutligen behandlas ansvaret för atomskador till följd av olyckor i samband med framställning m.m. av obestrålat uran (avsnitt 6.3.2).

6.2 Obegränsat ansvar?

Regeringens bedömning: Att införa ett obegränsat ansvar är inte förenligt med Pariskonventionen i dess nuvarande lydelse. I avvaktan på revideringen av Pariskonventionen bör anläggningsinnehavarnas ansvar därför vara begränsat.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås ett obegränsat ansvar för innehavare av samtliga typer av atomanläggningar (se promemorian s. 43–73, 76–80 och 95).

Remissinstanserna: Några remissinstanser, bl.a. *Naturvårdsverket*, *Länsstyrelsen i Hallands län*, *Oskarshamns kommun* och *Varbergs kommun*, har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. Flertalet re-

missinstanser har dock avstyrkt förslaget med hänvisning till att ett obegränsat ansvar strider mot Pariskonventionen.

Bland andra *Affärsverket Svenska Kraftnät* har påpekat att det ter sig lämpligare att avvakta med nationell lagstiftning som avviker från konventionens ordalydelse till dess att bakomliggande konventionstext har ändrats eller det föreligger en för konventionsstaterna bindande överenskommelse om konventionstolkningen.

Skälen för regeringens bedömning

Av redogörelsen i avsnitt 5 framgår att regeringens atomansvarighetspolitik bygger på uppfattningen att de skadelidandes intressen är centrala, att ersättningsansvaret i första hand skall bäras av kärnkraftsindustrin och att detta ansvar bör vara obegränsat.

En förutsättning för att ålägga anläggningsinnehavaren ett obegränsat ansvar är att detta är förenligt med Sveriges åtaganden enligt Pariskonventionen. Skulle Sverige bryta mot sina folkrättsliga förpliktelser kan det leda till negativa konsekvenser för det internationella arbetet både inom atomansvarighetsområdet och andra områden. Bland andra *Sveriges advokatsamfund* har framhållit vikten av att Sverige håller ingångna internationella avtal.

Av redogörelsen i avsnitt 4.1 framgår att Pariskonventionen bygger på bl.a. principerna om strikt ansvar och begränsning av anläggningsinnehavarens ansvar till beloppet. Frågan är om Pariskonventionen ändå ger utrymme för en tolkning som möjliggör införandet av ett obegränsat ansvar för anläggningsinnehavare.

Bestämmelserna i Pariskonventionen

Enligt artikel 7 (a) får det sammanlagda belopp som skall utbetalas för skador som har orsakats av en enda atomolycka inte överstiga det högsta ansvarsbelopp som har föreskrivits enligt artikeln. I artikel 7 (b) föreskrivs att maximibeloppet för anläggningsinnehavarens ansvarighet i anledning av skador av en atomolycka skall utgöra 15 miljoner SDR. Konventionen möjliggör dock för konventionsstaterna att föreskriva ett högre belopp. Något högsta belopp anges inte (jfr avsnitt 4.1).

Enligt promemorian kan artikel 7, mot bakgrund av att där inte föreskrivs något högsta ansvarsbelopp, inte anses hindra att konventionsstaterna i den nationella lagstiftningen föreskriver ett obegränsat ansvar. Det bör dock noteras dels att artikel 7 (b) hänvisar till ett visst belopp, dels att i artikel 7 genomgående används orden belopp ("amount") och ansvarsbelopp ("liability amount"). Ordvalet tyder på att ansvaret är avsett att vara begränsat. *Sveriges advokatsamfund* har med hänvisning till bl.a. artikel 7 (a) anfört att det inte kan anses klarlagt att Pariskonventionen ger utrymme för att införa ett obegränsat ansvar.

Enligt artikel 10 är anläggningsinnehavaren skyldig att, för att täcka sitt ansvar enligt konventionen, ta och vidmakthålla försäkring eller annan ekonomisk säkerhet till det belopp som har fastställts enligt artikel 7. Som *Svea hovrätt* har anfört medför Pariskonventionens konstruktion att

det blir omöjligt att ålägga anläggningssinnehavare ett sådant ansvar som i praktiken inte kan förväntas bli täckt av försäkring. I flera tidigare lagstiftningsärenden har det också framhållits att det inte är möjligt att försäkra eller på annat sätt ekonomiskt garantera ett obegränsat ansvar. Detta förhållande gäller fortfarande. Ett obegränsat ansvar skulle därför strida mot artikel 10.

Ytterligare en bestämmelse som bör beröras i detta sammanhang är artikel 15. Enligt artikel 15 (a) får varje konventionsstat vidta sådana åtgärder som den finner nödvändiga för att bygga ut det ersättningssystem som skapas genom konventionen. Av artikel 15 (b) följer att om en stat inför ersättningshöjande åtgärder får dessa, till den del ersättningen skall utgå av allmänna medel och överstiger 5 miljoner SDR, vidtas under särskilda villkor som avviker från konventionens bestämmelser. Bestämmelsen får motsatsvis anses innebära att övriga ersättningshöjande åtgärder får vidtas endast om de står i överensstämmelse med konventionens övriga bestämmelser.

Motivuttalanden m.m.

Den redovisade tolkningen av artiklarna 7, 10 och 15 stämmer väl överens med konventionens ändamål och syfte.

I konventionens preambel sägs att konventionsstaterna önskar tillförsäkra dem som tillfogas skada genom nukleära olyckor skälig och rättvis ersättning, samtidigt med att nödvändiga åtgärder vidtas för att inte utvecklingen av produktion och användning av atomenergi för fredliga ändamål skall hindras. Ett begränsat ansvar ligger i linje med sistnämnda uttalande. I samma riktning verkar de uttalanden om konventionens bakgrund och ändamål som framkommer i den s.k. Exposé des Motifs som antogs av OECD:s råd den 16 november 1982 och som sammanfattas i de fyra grundläggande principer som återges i avsnitt 4.1.

Någon överenskommelse mellan konventionsstaterna att Pariskonventionen skall tolkas på visst sätt finns inte. Liksom *Justitiekanslern*, *Svenska atomförsäkringspoolen*, *Sveriges advokatsamfund* och *ABB Atom Aktiebolag* saknar regeringen kännedom om att företrädare för konventionsstaterna, Tyskland undantaget, eller något organ inom OECD skulle ha gett uttryck för någon annan uppfattning än att Pariskonventionen inte är förenlig med nationella regler om obegränsat ansvar.

Det torde således inte råda någon tvekan om att Pariskonventionens ansvarsbestämmelser bygger på tanken om ett till beloppet begränsat ansvar för innehavare av atomanläggningar och att artiklarna 7, 10 och 15, även om de möjliggör för medlemsstaterna att höja ansvarsbeloppet, inte ger utrymme för att ålägga anläggningssinnehavaren ett beloppsmässigt obegränsat ansvar.

Ändamålsförskjutning

I promemorian ifrågasätts om inte de skäl och överväganden som ligger till grund för konventionens ersättningssystem till följd av en förändrad syn på kärnkraften som sådan samt dennas tekniska och ekonomiska ut-

veckling har förskjutits så att hänsynen till kärnkraftsindustrin bör stå tillbaka för hänsynen till de skadelidande.

Pariskonventionen tillkom i ett skede då atomenergin nyligen hade tagits i bruk för fredliga ändamål. Utvecklingen av atomenergin för sådana ändamål hade ställt bl.a. lagstiftarna inför nya problem, inte minst vad gällde skadeståndsfrågor. Man var medveten om atomenergens risker och att en olycka kunde få oerhörda konsekvenser. Man insåg också att skadeföljderna med stor sannolikhet inte skulle begränsa sig till det land där olyckan inträffade och att problemen därför i allra högsta grad hade internationell karaktär. Det var en grundläggande uppfattning att allmänheten skulle tillförsäkras ett tillfredsställande skydd. Samtidigt fanns en ambition att inte hindra utvecklingen av atomindustrin genom att ålägga den ett oproportionerligt skadeståndsansvar. Den allmänna skadeståndsrätten ansågs inte lämpad för de särpräglade förhållandena på atomenergiområdet. Detta ledde till att ett flertal europeiska stater påbörjade det arbete som resulterade i Pariskonventionen.

Svea hovrätt har uttalat att den delar promemorians uppfattning att förhållandena på atomindustrins område har förändrats väsentligt sedan Paris- och tilläggskonventionernas tillkomst. Hovrätten har dock uttryckt att dessa förhållanden inte kan tas till intäkt för att ge konventionen en tolkning som strider såväl mot dess ordalydelse som mot de principer för konventionens ansvarssystem som det tidigare har rått enighet om. *Svenska atomförsäkringspoolen* och *Svensk Kärnbränslehantering Aktieföretag* har gett uttryck för liknande uppfattningar.

Ett visst stöd för att det har skett en ändamålsförskjutning sedan Pariskonventionens tillkomst ger de återkommande höjningarna av ansvarsbeloppen och de i samband därmed gjorda uttalandena om att i första hand kärnkraftsindustrin bör bära ansvaret för atomskador. I samma riktning verkar också tillkomsten av lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling (prop. 1996/97:176, bet. 1997/98:NU5, rskr. 1997/98:132). Det är emellertid svårt att få någon samlad uppfattning om i vilken utsträckning det har skett någon motsvarande utveckling i de övriga konventionsstaterna. Det förhållandet att Pariskonventionen för närvarande är föremål för en revision med en strävan bl.a. mot ökade ansvarsbelopp kan i och för sig anses ge uttryck för en ändrad syn på atomansvarighetsfrågorna och de olika intressen som gör sig gällande. Häremot kan emellertid invändas att ett flertal konventionsstater hittills inte på motsvarande sätt som Sverige återkommande har höjt ansvarsbeloppen för atomskador. Det är därför tveksamt om det finns fog för att hävda att det skett en ändamålsförskjutning vad gäller Pariskonventionen.

Oavsett hur det förhåller sig med frågan om ändamålsförskjutning torde en sådan inte berättiga till en tolkning av konventionen som strider mot dess ordalydelse och mot de principer för konventionens ansvarssystem som det tidigare har rått enighet om.

Slutsatser

Det torde det inte finnas några förutsättningar för att avvika från den uppfattning om det obegränsade ansvarets konventionsstridighet som har kommit till klart uttryck i åtskilliga tidigare lagstiftningsärenden och ut-

skottsbehandlingar. Som även har uttalats i de sammanhangen bör Sverige inte lämna Pariskonventionen. Sverige bör i stället inom ramen för det pågående revisionsarbetet verka för ett obegränsat ansvar. Som tidigare har nämnts råder det för närvarande enighet om att Pariskonventionen skall ändras så att det blir möjligt för konventionsstaterna att ålägga innehavare av atomanläggningar ett obegränsat skadeståndsansvar. Skulle situationen förändras och ändringen inte komma till stånd måste regeringen som tidigare har uttalats överväga andra, likvärdiga, alternativ. Tills vidare bör dock utgångspunkten vara att Pariskonventionen ändras på ett sådant sätt att ett obegränsat ansvar kan införas. I avvaktan härpå bör anläggningsinnehavarnas ansvar vara begränsat. En övergång till obegränsat ansvar bör förberedas genom att en särskild utredare får i uppdrag att lämna förslag till hur ett sådant ansvar bör genomföras i atomansvarighetslagen (se vidare avsnitt 6.3.1).

6.3 En höjning av ansvarsbeloppen för innehavare av atomanläggningar

6.3.1 Ansvarsbeloppet för innehavare av s.k. normalriskanläggning

Regeringens förslag: Ansvarsbeloppet för innehavare av en atomanläggning för annat ändamål än framställning, bearbetning och förvaring av obestrålat uran höjs till 300 miljoner SDR (ca 3 300 miljoner kr) per olycka.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att innehavare av atomanläggningar skall vara skyldiga att ta och vidmakthålla försäkring för att täcka sitt ansvar för atomskador till ett belopp om lägst 300 miljoner SDR (se promemorian s. 85–89).

Remissinstanserna: *Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Oskarshamns kommun och Varbergs kommun* har tillstyrkt förslaget.

Bland andra *Svea hovrätt, Justitiekanslern och Sveriges advokatsamfund* har avstyrkt förslaget. Svea hovrätt har bl.a. anfört att det inte i promemorian presenteras någon närmare utredning om vare sig försäkringsmarknadens möjligheter att erbjuda sådan försäkring eller vilka effekter som en sådan omfattande försäkringsplikt skulle få för anläggningsinnehavare, inteckningshavare m.fl.

Sydkraft Aktiebolag m.fl. företrädare för kärnkraftsindustrin har framhållit att en höjning av ansvarsbeloppet leder till en höjning av försäkringspremierna, vilket i sin tur leder till ökade kostnader för industrin. Detta medför försämringar i konkurrensförmåga gentemot såväl andra energislag som kärnkraftsproducerad energi i andra länder.

Kontakterna med försäkringsgivaren och kärnkraftsindustrin: Svenska atomförsäkringspoolen har uppgett att försäkringskapaciteten nu medger ett ansvarsbelopp på 300 miljoner SDR. Enligt Svenska atomför-

säkringspoolen skulle en höjning av ansvarsbeloppet till denna nivå vid en preliminär bedömning medföra en ökning av premierna med drygt 50 %. Enligt företrädare för kärnkraftsindustrin kan i och för sig en höjning av ansvarsbeloppen godtas, men det har framhållits att det av konkurrensskäl är viktigt att inte någon stat inför ett avsevärt högre ansvarsbelopp än andra.

Skälen för regeringens förslag

En höjning av ansvarsbeloppen är, som framgår av föregående avsnitt, beroende av möjligheten att täcka beloppet med försäkring eller annan ekonomisk säkerhet.

Försäkring

Enligt 22 § första stycket atomansvarighetslagen skall innehavare av atomanläggningar i Sverige ta och vidmakthålla försäkring för att täcka sin ansvarighet för atomskador enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i någon annan konventionsstat intill det ansvarsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket.

Enligt de uppgifter som Svenska atomförsäkringspoolen har lämnat till Justitiedepartementet har kapaciteten på marknaden för atomansvarsförsäkringar ökat sedan den senaste höjningen av ansvarsbeloppet år 1995. Svenska atomförsäkringspoolen har i juni 2000 bedömt att försäkringskapaciteten medger ett ansvarsbelopp om 300 miljoner SDR.

Den ökning av försäkringskapaciteten som nu har inträtt möjliggör en betydande höjning av ansvarsbeloppet. Denna möjlighet bör utnyttjas i sin helhet.

Svenska atomförsäkringspoolen har uppskattat att en höjning till 300 miljoner SDR innebär en ökning av försäkringspremien med drygt 50 %. Med hänsyn till att det ekonomiska ansvaret för atomskador i första hand bör åvila kärnkraftsindustrin kan denna kostnadsökning inte anses orimlig.

Vad gäller de av företrädare för kärnkraftsindustrin åberopade svårigheterna från konkurrenssynpunkt vid en höjning av ansvarsbeloppet anser regeringen att den föreslagna höjningen inte torde leda till sådana svårigheter från konkurrenssynpunkt att det finns anledning att inte till fullo utnyttja den ökade försäkringskapaciteten. Förhållandevis höga nivåer gäller redan nu i Nederländerna, Schweiz, Tyskland och Österrike (se avsnitt 4.3).

Kapaciteten på marknaden för atomansvarsförsäkringar har i princip varit oförändrad sedan maj 1998. Med beaktande av de utgångspunkter som är vägledande för regeringens atomansvarighetspolitik hade det varit önskvärt med en större ökning av försäkringskapaciteten, eftersom anläggningsinnehavarens ansvar då hade kunnat skärpas ytterligare. Det går heller inte att förlita sig på försäkringsmarknadens reaktivitet för att åstadkomma en ytterligare kapacitetsökning (jfr avsnitt 5).

Det anförda visar att det är otillfredsställande att låta försäkringskapaciteten vara avgörande för ansvarsnivån. Det finns därför behov av att

undersöka förutsättningarna för att som komplement till ansvarsförsäringen utnyttja andra ekonomiska säkerheter för anläggningsinnehavarnas skadeståndsansvar. Denna fråga behandlas i det följande.

Annan ekonomisk säkerhet

Som tidigare framgått kan en anläggningsinnehavare efter beslut av regeringen – eller den myndighet regeringen bestämmer – befrias från sin försäkringsskyldighet under förutsättning att anläggningsinnehavaren ställer säkerhet för sina förpliktelser och sörjer för skaderegleringen. De säkerheter som nämns i förarbetena till atomansvarighetslagen, bankgaranti och deposition av värdehandlingar, torde, som redan har konstaterats, inte ha använts i praktiken. I Sverige har vi inte heller någon erfarenhet av de övriga tänkbara säkerheter som omnämns i avsnitt 5, dvs. risk- eller katastrofobligationer samt poolssystem.

Det kan inte anses rimligt att införa regler som förutsätter att i sammanhanget nya säkerheter införs utan att det står klart att sådana säkerheter kan tillskapas och utnyttjas av anläggningsinnehavarna. Det måste också utarbetas godtagbara system för hanteringen av ersättningsanspråk. Det bör därför inte komma i fråga att inom ramen för detta lagstiftningsärende föreskriva ett högre belopp än som för närvarande kan täckas av tillgänglig försäkringskapacitet.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår regeringen att ansvarsbeloppet för innehavare av atomanläggningar bör bestämmas till 300 miljoner SDR.

För att skapa förutsättningar för att säkerställa högre ersättningsnivåer bör den i avsnitt 6.2 omnämnda särskilde utredaren få i uppdrag att kartlägga såväl vilka försäkringslösningar som vilka säkerheter eller garantier som finns att tillgå.

6.3.2 Ansvarsbeloppet vid befattning med obestrålat uran

Regeringens bedömning: Ansvarsbeloppet för innehavare av en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran samt för transport av sådant uran bör bibehållas på nu gällande nivå, 10 miljoner SDR (ca 110 miljoner kr).

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att ansvaret för innehavare av anläggningar för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran samt för transport av sådant uran skall vara täckt av en försäkring om minst 300 miljoner SDR (se promemorian s. 95 och 96).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna fråga.

Statens kärnkraftinspektion, Sveriges advokatsamfund och ABB Atom Aktiebolag har avstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 17 § första stycket andra punkten atomansvarighetslagen är ansvaret för en anläggning för enbart

framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran begränsat till 10 miljoner SDR (ca 110 miljoner kr). Samma belopp gäller enligt första stycket tredje punkten för transport av sådant uran.

Den aktuella bestämmelsen grundar sig på artikel 7 (b) (ii) i Pariskonventionen, som möjliggör för konventionsstaterna att – under hänsynstagande till slaget av atomanläggning eller atomsustanser och till de sannolika följderna av en olycka som härrör från anläggningen eller substanserna – föreskriva ett lägre ansvarsbelopp än för andra anläggningar.

Enligt 17 § första stycket andra punkten i dess ursprungliga lydelse kunde ansvarsbeloppet – med hänsyn till anläggningens storlek eller art, omfattningen av en transport eller annan omständighet – fastställas till lägre belopp än de 50 miljoner kr som gällde enligt huvudregeln, dock inte under 25 miljoner kr. I samband med höjningar av ansvarsbeloppet år 1982 från 50 till 500 miljoner kr övervägdes behovet av att behålla undantagsregeln. Dåvarande ASEA-ATOM innehade en bränslefabrik där verksamheten enligt gällande tillstånd endast avsåg obestrålat uran. I anläggningen förvarades betydande mängder av sådant material, bl.a. i form av uranhexafluorid. Detta ämne kunde visserligen under vissa ogynnsamma förhållanden medföra omfattande skador. Sannolikheten för det ansågs dock som tämligen obetydlig och risken för omfattande spridning i luften bedömdes som liten. Mot denna bakgrund föreslogs i propositionen att undantagsregeln skulle behållas och att ansvaret för innehavare av atomanläggningar för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran samt för transport av sådant uran begränsades till 100 miljoner kr för varje olycka (prop. 1981/82:163 s. 45).

Frågan om ansvarsbeloppet för befattning med obestrålat uran behandlades senast i samband med 1995 års ändringar i atomansvarighetslagen. Regeringen ansåg då inte att det förelåg någon anledning att justera ansvarsbeloppet eftersom riskerna vid hanteringen av obestrålat uran är väsentligt lägre än vid en reaktorolycka. Beloppet borde dock enligt regeringen anges i SDR. Ansvarsbeloppet fastställdes därför till 10 miljoner SDR (prop. 1994/95:134 s. 10 f.).

Den verksamhet i Sverige, förutom transporter, som berörs av bestämmelsen är ABB Atom Aktiebolags (under namnändring till Westinghouse Atom AB) bränslefabrik utanför Västerås. Dessutom innehar Ranstad Mineral Aktiebolag en anläggning i Ranstad för rening av anrikt obestrålat uran.

Vid remissbehandlingen av promemorian och vid mötet i Justitiedepartementet den 8 maj 1998 har *ABB Atom Aktiebolag* upplyst att tillverkningen av bränsle omfattar bearbetning av ämnet uranhexafluorid till urandioxid, tillverkning och montering av mekaniska delar av bränslet samt inkapsling av urandioxid. På fabriken område lagras merparten som uranhexafluorid eller i form av någon uranoxid. En atomolycka i fabriken skulle ha mycket ringa utbredning och skulle ha skadlig effekt endast på personer som befinner sig i olycksplatsens omedelbara närhet. ABB Atom Aktiebolag har bedömt det som ytterst osannolikt att personer eller material utanför aktuella byggnader skulle drabbas av en olycka. Fissionsgaser och radioaktiva isotoper som skulle kunna orsaka personskador vid ett läckage från en atomanläggning förekommer enligt vad som uppgetts över huvud taget inte i ABB Atom Aktiebolags fabrik.

Bolaget hanterar inte bestrålat bränsle. Vad beträffar transporter har ABB Atom Aktiebolag förklarat att vid skada på transportemballage kan man teoretiskt tänka sig att materialet sprids över ett mycket begränsat område i olycksplatsens omedelbara närhet. Uranmaterialet är dock lätt att upptäcka och samla upp och eventuella stråldoser kan enligt ABB Atom Aktiebolag förutsättas bli försumbara.

Statens kärnkraftinspektion har uttalat att det är motiverat att föreskriva ett lägre försäkringsbelopp för den nu aktuella typen av anläggningar med hänsyn till att riskerna vid framställning av kärnbränsle och vid transport av obestrålat uran inte går att jämföra med de risker som föreligger i en kärnkraftsreaktor. Det kan enligt inspektionen ifrågasättas varför inte detta synsätt bör gälla även i fortsättningen. *Sveriges advokatsamfund* har gett uttryck för samma uppfattning.

Det har inte i detta lagstiftningsärende framkommit några omständigheter som motiverar en ändring av den uppfattning som regeringen tidigare har givit uttryck för beträffande de risker för olycka som är förenade med den nu aktuella verksamheten. Det finns därför inte någon anledning att höja det ansvarsbelopp på 10 miljoner SDR för hantering och transport av obestrålat uran som lades fast år 1995.

7 Det gemensamma statsansvaret enligt tilläggskonventionen

Regeringens förslag: Sverige skall avge en förklaring i enlighet med OECD:s råds rekommendation den 26 november 1992.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (se promemorian s. 92 f.).

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Sveriges advokatsamfund* har tillstyrkt förslaget. *Svea hovrätt, Statens räddningsverk och Länsstyrelsen i Kalmar län* har lämnat förslaget utan erinran. Övriga remissinstanser har inte kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De stater som har anslutit sig till tilläggskonventionen svarar gemensamt för att ersätta atomskador i intervallet 175–300 miljoner SDR (det s.k. tredje steget, jfr avsnitt 4.1). Dessa belopp fastställdes genom en ändring av tilläggskonventionen år 1982. Därefter genomförde vissa konventionsstater höjningar av anläggningsinnehavarnas ansvarsbelopp till nivåer som överstiger det andra ersättningssteget, och i vissa fall t.o.m. det tredje ersättningssteget. Höjningarna gav upphov till frågan i vilken utsträckning konventionsstaterna är skyldiga att tillhandahålla ersättning enligt det tredje ersättningssteget om en olycka orsakar skador överstigande 300 miljoner SDR och om ansvarsbeloppet för den ansvarige anläggningsinnehavaren är högre än tilläggskonventionens andra ersättningssteg, dvs. 175 miljoner SDR. Frågan behandlades i början av 1990-talet vid flera sammanträden med OECD:s atomenergiorgans expertgrupp för atomansvarighetsfrågor, som

består bl.a. av de stater som är parter till tilläggskonventionen. Expertgruppen ansåg det bäst förenligt med tilläggskonventionens syfte att i den uppkomna situationen tolka konventionen på så sätt att hela beloppet från det tredje ersättningssteget är tillgängligt för ersättning även om ansvarsgränsen för den ansvarige anläggningsinnehavaren överstiger 175 miljoner SDR. Expertgruppen föreslog därför att i ett sådant fall ianspråktagandet av det tredje ersättningssteget skall skjutas upp till dess att anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp har utnyttjats till fullo och således därefter konventionsstaterna tillskjuta allmänna medel för att ersätta de återstående skadorna upp till 125 miljoner SDR. Denna lösning ansågs också stå i överensstämmelse med tilläggskonventionens artikel 9 (c) som föreskriver att ingen konventionsstat är skyldig att tillhandahålla allmänna medel innan den ansvarige anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp har utnyttjats till fullo.

Mot denna bakgrund antog OECD:s råd den 26 november 1992 en rekommendation angående tillämpningen av tilläggskonventionen, bilaga 5. Rekommendationen anger att de stater som är anslutna till konventionen skall avge en förklaring av innebörd att de inte skall åberopa artikel 3 i konventionen för att vägra att tillsammans med övriga Brysselstater tillhandahålla upp till 125 miljoner SDR i de fall en konventionsstat har ålagt anläggningsinnehavare ett ansvar som överstiger 175 miljoner SDR.

Hittills har fem stater avgett förklaring i enlighet med rekommendationen.

Vid en olycka i en svensk anläggning skulle, om en svensk anläggningsinnehavare i enlighet med vad som har föreslagits i avsnitt 6.3.1 åläggs ett ansvar om 300 miljoner SDR, det gemensamma statsansvaret i enlighet med rekommendationen täcka skador i intervallet 300–425 miljoner SDR.

Rekommendationen verkar i enlighet med tilläggskonventionens syfte att höja ersättningsnivån och innebär ett förstärkt skydd för de skadelidande vid en atomolycka. Regeringen föreslår därför att en svensk förklaring lämnas i enlighet med rekommendationen. Till följd härav bör det maximibelopp som anges i 31 § atomansvarighetslagen höjas från nuvarande 300 miljoner SDR till 425 miljoner SDR.

8 Det särskilda statsansvaret

Regeringens förslag: Maximibeloppet för statsansvaret enligt 31 a § atomansvarighetslagen höjs till sex miljarder kronor. Det innebär att den svenska staten i detta fjärde ersättningssteg är ansvarig i intervallet mellan 425 miljoner SDR (för närvarande ca 4 675 miljoner kr) och 6 miljarder kr.

Promemorieförslaget: I promemorian föreslås – mot bakgrund av förslaget att införa ett obegränsat ansvar – att 31 a § atomansvarighetslagen skall upphöra att gälla (se promemorian s. 96 f.).

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* har uttalat att statens skadeståndsansvar enligt 31 a § atomansvarighetslagen bör höjas i den mån det med hänsyn till tredje mans intresse anses önskvärt med en sådan höjning. Ingen av de övriga remissinstanserna har yttrat sig angående denna fråga.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

I samband med att Sverige tillträdde 1982 års ändringsprotokoll till tilläggskonventionen infördes ett särskilt statsansvar utöver tilläggskonventionens maximibelopp (prop. 1981/82:163 s. 48–50, bet. LU1982/83:15, rskr. 88). Det är detta statsansvar som beskrivs som atomansvarighetslagens fjärde steg (jfr avsnitt 4.2).

Vid tillkomsten av det särskilda statsansvaret framhölls att man torde kunna utgå från att staten under alla förhållanden kommer att få tillskjuta medel om en atomolycka skulle få så stora skadeverkningar att de sammanlagda ersättningsbeloppen överstiger maximibeloppet enligt tilläggskonventionen. Det syntes därför enligt departementschefen lämpligt att svenska staten, i likhet med vad som var fallet i vissa andra länder, åtog sig ett civilrättsligt ansvar utöver vad som krävs enligt tilläggskonventionen. Det föreslogs att maximibeloppet för ersättningen enligt atomansvarighetslagen skulle bestämmas till tre miljarder kr (a. prop. s. 48). Det särskilda statsansvaret utgjorde mellanskillnaden mellan maximibeloppet och övriga ersättningar enligt atomansvarighetslagen, dvs. på grund av anläggningsinnehavarens ansvar och statens ansvar enligt tilläggskonventionen.

Det särskilda statsansvaret har senast behandlats i prop. 1994/95:134 och bet. 1994/95:LU25. I propositionen uttalade regeringen att den senaste tidens ekonomiska utveckling och därmed värdet på den särskilda dragningsrätten hade lett till att maximibeloppet enligt tilläggskonventionen då översteg vad som kunde betalas ut enligt det särskilda statsansvaret. Det särskilda statsansvaret kunde därmed sägas ha förlorat sin betydelse. Vidare uttalades att frågan om omfattningen och utformningen av ett statsansvar för atomskador var föremål för uppmärksamhet i arbetet inom IAEA:s utskott för civilrättsligt ansvar vid kärnkraftsolyckor. Regeringen ansåg att resultatet av det arbetet kunde få betydelse för svensk del och att detta därför var ett skäl för att vänta med att ta ställning till frågan om ändringar av det särskilda statsansvaret. Därtill kom enligt regeringen att Energikommissionen som en uppgift hade att uppmärksamma förutsättningarna för en utveckling av ersättningsansvaret i ett internationellt sammanhang. Detta var enligt regeringen ytterligare ett skäl att avvakta innan ändringar övervägdes beträffande statsansvaret. Utskottet hade inget att erinra mot det anförda men betonade att det var angeläget att regeringen tog initiativ till ändringar i atomansvarighetslagen i förevarande hänseende så snart det förelåg ett tillfredsställande beslutsunderlag.

Som framgår av avsnitt 4.1 har det nämnda arbetet inom IAEA:s ram med utformningen av ett statsansvar avslutats genom konventionen om

supplerande ersättning för atomskador. Vidare har i december 1995 Energikommissionen överlämnat sitt slutbetänkande Omställning av energisystemet (SOU 1995:139). Betänkandet innehåller dock inte några förslag angående ersättningsansvaret. De två pågående arbeten som i 1995 års lagstiftningsärende ansågs utgöra skäl för att avvakta med förslag till lagändring i fråga om statsansvaret har således avslutats. Det finns därför skäl att nu överväga om maximibeloppet för det särskilda statsansvaret bör höjas.

Bör maximibeloppet för det särskilda statsansvaret höjas?

Som konstaterades i 1995 års lagstiftningsärende kan atomansvarighetslagens fjärde steg sägas ha förlorat sin betydelse, eftersom beloppet tre miljarder kr understiger det belopp som maximalt kan utgå på grund av tilläggskonventionens tredje steg, dvs. 300 miljoner SDR eller ca 3 300 miljoner kr.

Den särskilda konvention om supplerande ersättningsansvar för atomskador som har utarbetats inom IAEA (jfr avsnitt 4.1) har varken ratificerats eller undertecknats av Sverige. Inte heller har någon annan av de övriga stater som är parter till Pariskonventionen ratificerat den nya konventionen. Innan ställning tas till om Sverige bör ratificera konventionen om supplerande ersättningsansvar bör närmare analyseras vilka verkningar detta får för Sveriges övriga konventionsåtaganden på atomansvarighetsområdet. En sådan analys kan komma att påverkas av revideringen av tilläggskonventionen till Pariskonventionen (se avsnitt 4.1). De nu berörda frågorna bör behandlas i ett sammanhang, varför frågan om Sverige bör ratificera den nya konventionen om supplerande ersättningsansvar inte bör besvaras nu.

Det tidigare åberopade skälet att det inte kan uteslutas att en atomolycka kan få så stora konsekvenser att staten under alla förhållanden kommer att få tillskjuta medel har fortfarande relevans. Visserligen kvarstår möjligheten att efter särskilt riksdagsbeslut utge ersättning enligt 33 § atomansvarighetslagen, men som tidigare har konstaterats garanteras inte någon viss ersättningsnivå genom den bestämmelsen. En ordning där extra ersättning utgår först efter ett särskilt riksdagsbeslut medför dessutom en viss tidsutdräkt innan ersättningsnivån i de enskilda fallen kan bestämmas. För de skadelidande är det därför en fördel om det redan i lag finns en bestämmelse som anger ett ersättningsbelopp som finns tillgängligt för de skadelidande.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att ett särskilt statsansvar i nu gällande form tills vidare bör finnas kvar och att maximibeloppet bör höjas.

Maximibeloppets nivå

Vad härefter gäller maximibeloppets nivå kan konstateras att det med regeringens förslag i avsnitten 6.3.1 och 7 finns ett sammanlagt belopp om 425 miljoner SDR tillgängligt för de skadelidande vid en atomolycka. För att man inte ånyo inom kort skall hamna i den situation som har rått

under ett flertal år med ett i praktiken obefintligt ansvar enligt 31 a § atomansvarighetslagen, bör maximibeloppet inte sättas för lågt. Vid införandet av det särskilda statsansvaret översteg det anläggningsinnehavarens ansvar med 2 500 miljoner kronor och var ca 1 100 miljoner kr högre än det dåvarande högsta beloppet enligt tilläggskonventionen. Mot denna bakgrund är det naturligt att bestämma maximibeloppet enligt detta ersättningssteg till sex miljarder kr. Den svenska staten skall således svara för skador i intervallet mellan 425 miljoner SDR (ca 4 675 miljoner kr) och detta belopp.

Bör staten ha regressrätt mot anläggningsinnehavaren?

Med regressrätt brukar förstås en rätt för den som – i huvudgäldenärens ställe – har tvingats att betala ett belopp som egentligen faller på huvudgäldenären, att av denne ta ut det betalade beloppet. En rätt till regress förekommer inom olika områden inom civilrätten, se t.ex. 25 § lagen (1927:77) om försäkringsavtal, 2 § lagen (1936:81) om skuldebrev, 19 § trafikskadelagen (1975:1410) och 35 § atomansvarighetslagen. Enligt sistnämnda paragraf har staten regressrätt gentemot den ansvarige anläggningsinnehavaren för ersättning som staten har betalat ut till följd av att en skadelidande har visat att han eller hon inte kunnat få ut ersättning från anläggningsinnehavarens försäkringsgivare. Vidare föreligger enligt denna paragraf en rätt för staten i fråga om ersättning av statsmedel som har betalats ut enligt 29–31 samt 31 a och 33 §§ att kräva åter beloppet från fysiska personer som har orsakat skadan uppsåtligen.

En anläggningsinnehavares skadeståndsansvar är som det tidigare har redogjorts för begränsat till det ansvarsbelopp som har bestämts enligt 17 § första stycket. Den ersättning av statsmedel som utgår utöver detta belopp i anledning av en atomolycka har staten att bära gemensamt med övriga stater som har tillträtt tilläggskonventionen (det tredje ersättningssteget; 29 och 31 §§) eller helt själv (det fjärde ersättningssteget; 31 a §). Anläggningsinnehavaren ansvarar inte i något av dessa fall solidariskt med staten. Den svenska lagen bygger i detta hänseende på Pariskonventionen och tilläggskonventionen. En regressrätt mot anläggningsinnehavaren för den ersättning som har betalats av statsmedel förutsätter därför en ändring av dessa konventioner.

Mot denna bakgrund bör det inte införas någon ytterligare regressrätt för staten.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Ändringarna i atomansvarighetslagen skall träda i kraft den 1 april 2001.

Promemorians förslag: Promemorian innehåller inte något förslag i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att lagändringarna kan träda i kraft så snart som möjligt. Lagändringarna bör kunna träda i kraft den 1 april 2001.

Äldre lag bör tillämpas i fråga om händelser som har inträffat före ikraftträdandet. Detta följer av allmänna civilrättsliga principer. Några särskilda övergångsbestämmelser behövs därför inte.

10 Kostnadsaspekter

Regeringens bedömning: Förslagen torde inte medföra någon ökning av kostnaderna för det allmänna.

Promemorians bedömning: Promemorian innehåller inte någon bedömning av kostnaderna.

Skälen för regeringens bedömning: Som uttalas i avsnitt 4.2 och 8 har det särskilda statsansvaret enligt 31 a § atomansvarighetslagen under en följd av år inte inneburit någon reell ersättningsmöjlighet. Om en olycka skulle inträffa och statsmedel måste tillgripas för att ersätta uppkomna skador, blir det i stället fråga om en tillämpning av 33 § atomansvarighetslagen. Den höjning av ersättningsbeloppet enligt det särskilda statsansvaret som nu föreslås innebär visserligen ett ökat åtagande för staten. I praktiken torde det dock inte bli någon skillnad eftersom ersättning vid omfattande atomolyckor ändå torde komma att betalas av statsmedel.

11 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45)

17 §

För innehavare av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp motsvarande 300 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Såvitt gäller en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran. För innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atoms substans avser anläggningsinnehavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

De belopp som anges i första stycket innefattar inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

I *första stycket* har i enlighet med vad som anförts i avsnitt 6.3.1 ansvarsbeloppet för innehavare av s.k. normalriskanläggningar höjts till 300 miljoner SDR.

31 §

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall *betalas till* följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 425 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas *inte* ränta eller ersättning för *rättegångskostnader*.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förs talan om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till *svenska kronor* göras efter kursen den dag då olyckan inträffade, om *det inte* för en viss olycka fastställs en annan dag genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till *svenska kronor* skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första och andra styckena står till förfogande för *ersättning* av statsmedel enligt 29 och 30 §§ *inte räcker för att ersätta* skadorna, *sätts* ersättningarna och *räntan på ersättningarna ned* med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket *tillämpas också i fråga om dessa ersättningar*.

Paragrafen grundar sig på artiklarna 3 och 15 i tilläggskonventionen till Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om maximibeloppet för den ersättning som kan betalas i anledning av en atomolycka.

Enligt tilläggskonventionen skall det sammanlagda beloppet av ersättningarna enligt de tre ersättningsstegen (se avsnitt 4.1) vara begränsat till 300 miljoner SDR. Ett högre sammanlagt belopp kan dock stå till förfogande om en anläggningsstat föreskriver ett ansvarsbelopp för innehavare av atomanläggningar som överstiger 175 miljoner SDR och övriga stater som är anslutna till tilläggskonventionen avger en förklaring i enlighet med OECD:s råds rekommendation, se avsnitt 7. Av det sammanlagda beloppet utgör 125 miljoner SDR det gemensamma statsansvaret enligt tilläggskonventionens tredje ersättningssteg. Den svenska staten ansvarar gentemot de skadelidande för hela detta belopp så snart behörighet att pröva ersättningsanspråk i anledning av en atomolycka tillkommer svenska domstolar enligt Pariskonventionen (jfr prop. 1968:25 s. 156).

I *första stycket* görs den ändringen att maximibeloppet av de ersättningar som skall betalas på grund av en och samma atomolycka höjs från 300 miljoner SDR till 425 miljoner SDR. Ändringarna är en följd av den höjning av ansvarsbeloppet för innehavare av atomanläggning som föreslås i avsnitt 6.3.1 och förslaget i avsnitt 7 att Sverige skall avge en förklaring i enlighet med OECD:s råds rekommendation av den 26 november 1992.

I övrigt har endast redaktionella ändringar gjorts.

31 a §

Är en innehavare av en atomanläggning här i landet ansvarig för en atomskada och räcker det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall betalas enligt 17 § första stycket och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen inte till full ersättning för uppkommen skada, betalas ytterligare ersättning för skada som har uppkommit

- a) här i landet,
- b) i Danmark, Finland eller Norge,
- c) annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller
- d) på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket betalas också för skada i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen i samma mån som ersättning i denna stat skulle betalas för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall betalas till följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt ett sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till sex miljarder kronor. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Paragrafen behandlar det s.k. särskilda statsansvaret.

Ändringarna i första och andra styckena är endast av redaktionell art.

I tredje stycket har, i enlighet med vad som framgår i avsnitt 8, maximalbeloppet för det särskilda statsansvaret höjts till sex miljarder kr. Beloppet inkluderar ersättningarna enligt 17 och 31 §§. Det innebär att den svenska staten är ansvarig i intervallet mellan 425 miljoner SDR (ca 4 675 miljoner kr) och 6 miljarder kr. Övriga ändringar i detta stycke är av redaktionell art.

I Sverige regleras ansvaret för skador som orsakas av radioaktivitet eller strålning från atomanläggningar i atomansvarighetslagen (1968:45). Lagen bygger på två internationella konventioner, som har slutits inom ramen för verksamheten inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Sverige har ratificerat båda konventionerna.

Enligt atomansvarighetslagen är innehavaren av en atomanläggning i Sverige ansvarig för skador som uppkommer i samband med driften av anläggningen oberoende av vållande, dvs. på objektiv grund. Ansvaret är begränsat till ett visst belopp, 175 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR) för varje atomolycka. Ansvaret skall vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk garanti. Lagen innehåller vidare i enlighet med konventionerna regler om subsidiärt och supplerande ansvar för staten för atomskador.

Frågan om omfattningen och utformningen av anläggningshavarens ansvar har behandlats av regeringen och riksdagen vid åtskilliga tillfällen. Det har därvid framhållits att ansvaret för atomskador i första hand bör bäras av kärnkraftsindustrin, men att det inte torde vara förenligt med konventionsåtagandena att ålägga anläggningshavaren ett obegränsat ansvar. Det har vidare framhållits att av väsentlig betydelse för frågan om var gränsen för anläggningshavarens ansvar skall dras därför blir möjligheten att täcka ansvaret genom försäkringar eller andra ekonomiska garantier.

I promemorian konstateras mot bakgrund av en tolkning av de båda konventionerna, att det inte torde föreligga något hinder på grund av konventionsåtagandena att i atomansvarighetslagen införa regler om ett obegränsat skadeståndsansvar för innehavare av atomanläggningar i Sverige. Det föreslås därför i promemorian att lagens regler om anläggningshavarens ansvar ändras och att denna i enlighet med allmänna skadeståndsrättsliga principer får bära ett sådant obegränsat ansvar. Det föreslås vidare att anläggningshavaren åläggs att täcka sin skadeståndsskyldighet genom försäkring till ett belopp om lägst 300 miljoner SDR.

OECD:s råd har den 26 november 1992 antagit en rekommendation, som innebär att konventionsstaterna avger en förklaring i syfte att möjliggöra för enskilda konventionsstater att höja anläggningshavarens ansvar, utan att det får oönskade konsekvenser med avseende på ett för konventionsstaterna gemensamt supplerande statsansvar. I promemorian föreslås att en svensk förklaring lämnas i enlighet med rekommendationen.

Förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45)

Härigenom föreskrivs i fråga om atomansvarighetslagen

dels att 31 a § skall upphöra att gälla,

dels att 17, 22–24, 28, 29, 31–35 och 37 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

För innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp *motsvarande 175 miljoner särskilda dragningsrätter för varje atomolycka. Såvitt gäller en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran.* För innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige bestäms *ansvarsbeloppet* enligt anläggningsstatens lag. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

För innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag *inte* begränsat till ett *visst* belopp. För innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige bestäms *ansvarsbelopp* enligt anläggningsstatens lag. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner

De belopp som anges i första stycket innefattar inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Ansvarsbelopp för innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige omfattar inte ränta och ersättning för rättegångskostnader.

22 §

Innehavare av atomanläggning i Sverige skall taga och vidmakthålla försäkring för att täcka sin ansvarighet för atomskada enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat *intill det ansvarighetsbelopp som gäller för honom enligt 17 § första stycket*. Försäkringen skall godkännas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Försäkringen får tagas antingen

a) så att *försäkringsbeloppet täcker ansvarigheten* för varje inträffad atomolycka; eller

b) så att försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att utge på grund av försäkringen.

Ansvarigheten för skada under transport får täckas av särskild försäkring.

Innehavare av atomanläggning i Sverige skall taga och vidmakthålla försäkring för att täcka sin ansvarighet för atomskada enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat *till ett belopp om lägst 300 miljoner särskilda dragningsrätter*. Försäkringen skall godkännas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Försäkringen får tagas antingen

a) så att *försäkringen tecknas* för varje inträffad olycka; eller

b) så att försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att utge på grund av försäkringen.

Vad som avses med särskilda dragningsrätter framgår av 17 § andra stycket.

23 §

I fall som anges i 22 § andra stycket a) skall försäkringsbeloppet motsvara minst *det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningens innehavare enligt 17 § första stycket*. I fall som anges i 22 § andra stycket b) skall försäkringsbeloppet motsvara minst etthundratjugo procent av *nämnda ansvarighetsbelopp*. I försäkringsbeloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Har försäkringen tagits på det sätt som anges i 22 § andra stycket b) och inträffar försäkringsfall som kan antagas ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under *det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggning-*

I fall som anges i 22 § andra stycket a) skall försäkringsbeloppet motsvara minst *300 miljoner särskilda dragningsrätter*. I fall som anges i 22 § andra stycket b) skall försäkringsbeloppet motsvara minst etthundratjugo procent av *300 miljoner särskilda dragningsrätter*. I försäkringsbeloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Har försäkringen tagits på det sätt som anges i 22 § andra stycket b) och inträffar försäkringsfall som kan antagas ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under *300 miljoner särskilda dragningsrätter* åligger det

ens innehavare, åligger det denne att snarast taga tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till minst etthundratjugo procent av sistnämnda belopp.

anläggningens innehavare att snarast taga tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till minst etthundratjugo procent av sistnämnda belopp.

Prop. 2000/01:43
Bilaga 2

Vad som avses med särskilda dragningsrätter framgår av 17 § andra stycket.

24 §

Försäkringen skall för den som är berättigad till ersättning medföra rätt att få ut *ersättningen* direkt av försäkringsgivaren. Om denne ej gjort annat förbehåll, gäller försäkringen också för innehavaren av atomanläggningen mot hans *ansvarighet* enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat.

Försäkringen skall för den som är berättigad till ersättning medföra rätt att få ut *ersättning upp till försäkringsbeloppet* direkt av försäkringsgivaren. Om denne ej gjort annat förbehåll, gäller försäkringen också för innehavaren av atomanläggningen mot hans *av försäkring täckta skadeståndsskyldighet* enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat.

28 §

Visar den som enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat är berättigad till ersättning av innehavare av atomanläggning i Sverige, att han icke kunnat få ut ersättningen av anläggningsinnehavarens försäkringsgivare, utges ersättningen av staten.

Ersättning enligt första stycket utgår icke med högre belopp än som svarar mot det för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket gällande *ansvarighetsbeloppet*.

Ersättning enligt första stycket utgår icke med högre belopp än som svarar mot det för anläggningsinnehavaren enligt 22 § första stycket gällande *försäkringspliktiga beloppet*.

29 §

Åvilar ansvarighet för atomskada innehavare av här i riket eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen belägen atomanläggning, vilken användes för fredliga ändamål och vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i artikel 13 i tilläggskonventionen nämnda listan, och är svensk domstol enligt 36 § behörig att pröva ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren, skall, om

Åvilar ansvarighet för atomskada innehavare av här i riket eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen belägen atomanläggning, vilken användes för fredliga ändamål och vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i artikel 13 i tilläggskonventionen nämnda listan, och är svensk domstol enligt 36 § behörig att pröva ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren, skall, om

det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket icke förslår till full ersättning eller om ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit

a) i Sverige eller annan stat som tillträtt tilläggskonventionen;

b) på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Sverige eller annan stat som tillträtt tilläggskonventionen; eller

c) på eller över det fria havet, i annat fall, om skadan tillfogats stat som tillträtt tilläggskonventionen eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg utgår endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i stat som tillträtt tilläggskonventionen.

Vid tillämpningen av första stycket likställs med medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, vilken är hemmahörande eller eljest etablerad i sådan stat. Som medborgare i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen än Sverige räknas även den som enligt lagen i sådan stat är att anse som stadigvarande bosatt i den staten och i fråga om rätt till ersättning enligt tilläggskonventionen jämföras med medborgare i samma stat.

31 §

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5-21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 300 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

det försäkringsbelopp som gäller enligt 22 § eller det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket icke förslår till full ersättning eller om ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit

a) i Sverige eller annan stat som tillträtt tilläggskonventionen;

b) på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen; eller

c) på eller över det fria havet, i annat fall, om skadan tillfogats stat som tillträtt tilläggskonventionen eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg utgår endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i stat som tillträtt tilläggskonventionen.

Förslår inte det sammanlagda beloppet av de ersättningar som skall utges i följd av en atomolycka, dels enligt 5-21 §§ av innehavare av atomanläggning på grund av hans av försäkring täckta skadeståndsskyldighet, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, till full ersättning för uppkommen skada utgår gottgörelse av statsmedel till ett belopp motsvarande högst 125 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas icke ränta eller

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förs talan om ersättning, skall omräkning från särskilda dragningsrätter till svenskt mynt göras efter kursen den dag då atomolyckan inträffade, om ej för en viss olycka en annan dag fastställs genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svenskt mynt skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden sagda dag tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första och andra styckena står till förfogande för gottgörelse av statsmedel enligt 29 och 30 §§ icke förslår till ersättning för skadorna, nedsättes ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

32 §

Har atomskada, som uppkommit i Sverige i följd av atomolycka för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig, yppats först efter det att anläggningsinnehavarens ansvarighet upphört enligt 21 § andra stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag men inom trettio år från dagen för olyckan, utges ersättning av staten. Också för skada som yppats innan ansvarigheten sålunda upphört utges ersättning av staten, om den skadelidande visserligen underlåtit att inom föreskriven tid väcka talan eller företaga annan preskriptionsavbrytande åtgärd men haft godtagbar ursäkt för sin underlåtenhet.

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket, och, i förekommande fall, 31 § tredje stycket och 31 a § femte stycket eller enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, nedsättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningsskyldigheten bestämmas i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som regeringen bestämmer.

Har skadestånd nedsatts enligt 19 § första stycket och, i förekommande fall, 31 § tredje stycket eller enligt motsvarande bestämmelser i annan konventionsstats lag, nedsättes ersättningen av statsmedel enligt denna paragraf i samma mån. Ersättningsskyldigheten bestämmas i övrigt som om anläggningens innehavare svarat för skadan. Anspråk på ersättning skall vid äventyr av talans förlust anmälas inom tid som anges i 21 § första stycket hos myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen kan förordna, att ersättning enligt denna paragraf skall utgå även för skada som uppkommit utom Sverige.

33 §

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller mot-

I den mån ersättning enligt denna lag inte förslår till full ersättning för uppkommen skada,

svarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som utges enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § icke förslår till full ersättning för uppkommen skada, beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs i särskild lag. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra punkten eller 31 a § femte stycket andra punkten ersättning tills vidare utgår med viss kvotdel.

beredes gottgörelse av statsmedel enligt grunder som fastställs i särskild lag.

34 §

Ersättning enligt 28, 29, 31 a eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

Ersättning enligt 28, 29 eller 33 § utgår ej i anledning av atomolycka som avses i 11 § andra stycket.

35 §

Belopp som har utgivits enligt 28 § får staten kräva åter endast av atomanläggningens innehavare, dennes försäkringsgivare och den mot vilken anläggningens innehavare har återkravs rätt enligt 20 §.

För belopp som utgivits enligt 29, 31 a eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29–31 och 31 a §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit

För belopp som utgivits enligt 29, eller 33 § med anledning av att förordnande meddelats enligt 19 § andra stycket inträder staten i den rätt till ersättning av anläggningsinnehavaren som kan tillkomma den skadelidande. I övrigt kan belopp, som staten utgivit enligt 29–31 §§ eller som eljest utgivits enligt tilläggskonventionens bestämmelser i anledning av atomolycka, för vars skadeverkningar innehavare av atomanläggning i Sverige är ansvarig enligt annan konventionsstats lag, eller som staten utgivit enligt 33 §, krävas

enligt 33 §, krävas åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

åter endast från fysisk person som orsakat skadan uppsåtligen. Motsvarande gäller i fråga om ersättning som staten utgivit enligt 32 §.

Prop. 2000/01:43
Bilaga 2

37 §

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 31 a, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Talan i mål, som enligt 36 § får upptagas i Sverige, och talan mot staten enligt 28, 29, 32 eller 33 § väckes vid rätten i den ort där atomolyckan inträffade. Är två eller flera domstolar behöriga, väckes talan vid någon av dem.

Finnes ej behörig domstol enligt första stycket, väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

Denna lag träder i kraft den ...

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2000/01:43
Bilaga 3

Justitiedepartementets promemoria Ändringar i atomansvarighetslagen (Ds 1997:55) har remitterats till Svea hovrätt, Justitiekanslern, Affärsverket Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Finansinspektionen, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Statens kärnkraftinspektion, Naturvårdsverket, Statens räddningsverk, Statens strålskyddsinstitut, Uppsala universitet, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län (tidigare Göteborgs och Bohus län), Svenska kommunförbundet, Östhammars kommun, Nyköpings kommun, Oskarshamns kommun, Kävlinge kommun, Varbergs kommun, Svenska atomförsäkringspoolen, Svenska elverksföreningen, Svenska kraftverksföreningen, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Industriförbund, ABB Atom Aktiebolag, Oskarshamns Kraftgrupp Aktiebolag, Studsviks Energiteknik Aktiebolag, Svensk Kärnbränslehantering Aktiebolag, Sydkraft Aktiebolag, Vattenfall Aktiebolag, Naturskyddsföreningen, Greenpeace och Sveriges Elleverantörer.

Forsmarks Kraftgrupp Aktiebolag och Barsebäck Kraft Aktiebolag har på eget initiativ avgett varsitt yttrande.

Förteckning över deltagare vid möte i Justitiedepartementet den 8 maj 1998

Vid mötet deltog företrädare för Justitiedepartementet, Utrikesdepartementet, Näringsdepartementet, Justitiekanslern, Finansinspektionen, Statens kärnkraftinspektion, Statens strålskyddsinstitut, Uppsala universitet, Svenska atomförsäkringspoolen, Svenska kraftverksföreningen, Sveriges advokatsamfund, ABB Atom Aktiebolag, Svensk Kärnbränslehantering Aktiebolag, Oskarshamns kraftgrupp Aktiebolag, Sydkraft Aktiebolag, Barsebäck Kraft Aktiebolag, Vattenfall Aktiebolag och Svenska Naturskyddsföreningen.

OECD:s råds rekommendation den 26 november 1992

Prop. 2000/01:43
Bilaga 5

RECOMMENDATION OF THE COUNCIL

on the application of the Brussels Supplementary Convention in the Field of Nuclear Liability (adopted by the Council at its 793rd Session on 26–27 November 1992)

THE COUNCIL

Having regard to Article 5 a) and b) of the Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development of 14th December 1960;

Having regard to the Paris Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the additional Protocol of 28th January 1964, and the Protocol of 16th November 1982;

Having regard to the Brussels Supplementary Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the additional Protocol of 28th January 1964, and the Protocol of 16th November 1982;

Having regard to the Joint Protocol of 21st September 1988 relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention;

Having regard to the Note by the Secretary-General on questions concerning the application of the Brussels Supplementary Convention;

Considering that the Brussels Supplementary Convention may

RÅDETS REKOMMENDATION

angående tillämpningen av tilläggskonventionen på atomenergins område (antagen av Rådet vid dess 793:e möte den 26–27 november 1992)

RÅDET

Som tar hänsyn till artikel 5 a) och b) i konventionen om Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling av den 14 december 1960;

Som tar hänsyn till Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område, som den har ändrats genom tilläggsprotokollet av den 28 januari 1964 och genom tilläggsprotokollet av den 16 november 1982;

Som tar hänsyn till Brysselkonventionen av den 31 januari 1963 utgörande tillägg till Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område, som den har ändrats genom tilläggsprotokollet av den 28 januari 1964 och genom tilläggsprotokollet av den 16 november 1982;

Som tar hänsyn till det gemensamma protokollet av den 21 september 1988 rörande tillämpningen av Wienkonventionen och Pariskonventionen;

Som tar hänsyn till generalsekretärens skrivelse om frågor angående tillämpningen av Brysselkonventionen;

Som beaktar att Brysselkonventionen kan förlora sin tillämplighet

be inapplicable in certain cases involving the transport of nuclear substances as a consequence of the Joint Protocol;

Considering the importance of preserving the application of the Brussels Supplementary Convention in such cases;

Considering that the object and purpose of the Brussels Supplementary Convention is to supplement the measures provided by the Paris Convention by increasing the amount of compensation for damage which might result from the use of nuclear energy for peaceful purposes;

Considering that some Contracting Parties to the Brussels Supplementary Convention have established amounts of insurance or other financial security to cover the liability of the operator of a nuclear installation which are higher than the threshold for intervention of public funds to be provided by Contracting Parties in accordance with Article 3 (b)(iii) of that Convention;

Desirous of preserving as a provisional solution that availability of such public funds under the Brussels Supplementary Convention if a Contracting Party has taken such measures and of ensuring that these funds are exclusively used to compensate victims of a nuclear incident;

RECOMMENDS:

1. That each Contracting Party to the Brussels Supplementary Convention should make a declaration to the Depositary of that Convention, that – if the legislation of a Contracting Party to the Brussels Supplementary Convention establishes, in accordance with Article 3 (b)(i) of that

i vissa fall av transport av nukleära substanser som en följd av det gemensamma protokollet;

Som beaktar betydelsen av att Brysselkonventionens tillämplighet i sådana fall bevaras;

Som beaktar att Brysselkonventionens ändamål och syfte är att komplettera de åtgärder som föreskrivs i Pariskonventionen genom att höja ersättningsbeloppet för skada som kan bli följderna av den fredliga användningen av atomenergi;

Som beaktar att vissa stater som är parter till Brysselkonventionen har fastställt nivåer för den försäkring, eller annan form av ekonomisk säkerhet, som skall täcka det ansvar som åvilar innehavaren av en atomanläggning, som är högre än beloppsgränsen för ianspråktagande av allmänna medel från de fördragsslutande staterna enligt artikel 3 (b)(iii) i den konventionen;

Som önskar att, som en tillfällig lösning, bibehålla tillgången till sådana allmänna medel enligt Brysselkonventionen om en fördragsslutande stat har vidtagit sådana åtgärder, och att tillförsäkra att dessa medel används uteslutande för att ersätta skadelidande vid en atomolycka;

REKOMMENDERAR:

1. Att varje stat som är part till Brysselkonventionen skall avge en förklaring till konventionens depositarie, att – om lagstiftningen i en stat som är part till Brysselkonventionen fastställer, i enlighet med konventionens artikel 3 (b)(i), beloppet för den försäkring, eller annan form av ekonomisk säker-

Convention, the amount of the insurance or other financial security covering the liability of the operator at a level higher than 175 million Special Drawing Rights per incident – it will not invoke Article 3 of the Convention to refuse a request to make available public funds up to 125 million Special Drawing Rights according to Article 3 (b)(iii), to the extent that the damage caused by a nuclear incident exceeds the amount covered by that insurance or other financial security.

2. That the Contracting Parties to the Brussels Supplementary Convention should notify the Secretary-General of the OECD of the steps that they have taken to implement their declarations made pursuant to this Recommendation.

INVITES the Secretary-General to communicate all such notifications received from Contracting Parties to the other Contracting Parties.

---

het, som skall täcka anläggningsinnehavarens ansvar till en nivå som överstiger 175 miljoner särskilda dragningsrätter per olycka – kommer den inte att åberopa artikel 3 i konventionen för att avvisa en begäran att tillhandahålla allmänna medel upp till 125 miljoner särskilda dragningsrätter enligt artikel 3 (b)(iii), i den mån som den skada som har orsakats av en atomolycka överstiger det belopp som täcks av försäkring eller annan ekonomisk säkerhet.

2. Att de stater som är parter till Brysselkonventionen skall underrätta OECD:s generalsekreterare om de åtgärder de har vidtagit för att genomföra de förklaringar som de har avgett enligt denna rekommendation.

UPPMANAR generalsekretären att underrätta alla fördragsslutande stater om mottagandet av varje sådan underrättelse från de fördragsslutande staterna.

Lagrådets yttrande

Prop. 2000/01:43
Bilaga 6

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2000-10-30

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet
Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Enligt en lagrådsremiss den 12 oktober 2000 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Thomas Johansson.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 november 2000

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Messing, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2000/01:43 Ändringar i atomansvarighetslagen